

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2006. február 23.*

A C-346/03. és C-529/03. sz. egyesített ügyekben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Tribunale di Cagliari, sezione civile (Olaszország) a Bírósághoz 2003. augusztus 6-án, illetve december 19-én érkezett, 2003. április 29-i és október 20-i határozataival terjesztett elő az előtte

Giuseppe Atzeni és társai (C-346/03),

Marco Scalas,

Renato Lilliu (C-529/03)

és

a **Regione autonoma della Sardegna**

* Az eljárás nyelve: olasz.

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, S. von Bahr (előadó) és A. Ó Caoimh bírák,

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2005. február 16-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- G. Atzeni és társai képviseletében G. Dore és F. Ciulli avvocati,
- M. Scalas és R. Lilliu képviseletében G. Dore, F. Ciulli és A. Miglior avvocati,
- a Regione autonoma della Sardegna képviseletében A. Camba és S. Trincas avvocatessa,
- az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében V. Di Bucci, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2005. április 28-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek a Szardínia Tartomány (Olaszország) által a mezőgazdasági ágazatban nyújtott támogatásokról szóló, 1997. április 16-i 97/612/EK bizottsági határozat (HL L 248., 27. o., a továbbiakban: megtámadott határozat) érvényességére vonatkoznak.

- 2 E kérelmeket egyrésztől a G. Atzeni és társai (a továbbiakban: Atzeni és társai), másrésztől az M. Scalas és R. Lilliu (a továbbiakban: Scalas és Lilliu), valamint a Regione autonoma della Sardegna (a továbbiakban: Regione) között folyamatban lévő két eljárásban terjesztették elő, amelyek tárgya az érintettek számára már folyósított támogatások utóbbi általi visszakövetelése, valamint a további támogatások folyósításának megszüntetése.

A nemzeti jogi háttér és a folyósított támogatások

- 3 Az 1988. december 13-i 44. tartományi törvény (a továbbiakban: 1988. évi 44. törvény) 5. cikke kedvezményes kamatozású hitelek formájában támogatási programot hozott létre a kedvezőtlen események következtében nehéz pénzügyi helyzetbe került mezőgazdasági vállalkozások érdekében abból a célból, hogy lehetővé tegye utóbbiak számára fizetőképességük helyreállítását. E hiteleket az érintett vállalkozások rövid lejáratú forrásainak konszolidálására kellett felhasználni, és azok legfeljebb tizenöt éves futamidejűek voltak.

- 4 A tartományi kormány (a Giunta regionale) meghatározta e támogatások folyósításának pontos szabályait, különösen a Regione beavatkozását igazoló kedvezőtlen eseményeket, a szabályozott ágazatokat, a kölcsönnek a vállalkozás adósságállományához viszonyított összegét és a hitel futamidejét.
- 5 1988-tól a tartományi kormány négy alkalommal döntött arról, hogy az 1988. évi 44. törvény 5. cikke alapján támogatást nyújt kedvezményes kamatozású kölcsön formájában (a továbbiakban együttesen: négy támogatási intézkedés).
- 6 1988. december 30-án fogadták el az első támogatási intézkedést a melegházban előállított mezőgazdasági termékek érdekében. A Regione beavatkozását igazoló kedvezőtlen esemény e termékek árzuhanása volt. A támogatás odaítélésének egyetlen feltétele a vállalkozás rövid lejáratú eladósodottsága volt. Utóbbinak meg kellett haladnia a vállalkozás által az érintett évben elért bruttó termelési érték 75%-át.
- 7 Az 1990. június 27-i második támogatási intézkedés azokat az erdőgazdasági vállalkozásokat érintette, amelyek faültvényeiket még nem tudták nyereségesen kitermelni. A támogatás célja e vállalkozások 1990. június 30-a előtt lejárt, a beruházásokból, a faültvények gondozásából, a bankszámla fedezetlenségéből, valamint bér-, a bérleti díj- és a szállítói követelésekből eredő adósságainak szanálása és/vagy konszolidálása volt. A rövid lejáratú adósságállománynak el kellett érnie vagy meg kellett haladnia a vállalkozás által az érintett évben elért bruttó termelési érték 75%-át. A hitel futamidejét tizenhárom évben határozták meg, és az három év türelmi időt is tartalmazott.
- 8 Az 1990. november 20-i harmadik támogatási intézkedés azokra a nyúltenyésztőkre vonatkozott, amelyek állatállományuk legalább 20%-át elveszítették a tartományban 1990 tavaszán fellépő járvány következtében. A kedvezményes kamatozású

kölcsönök, amelyek futamideje – három év türelmi idővel együttesen – tizenöt év volt, a már fennálló hosszú lejáratú kölcsönökből kétéves vagy négy féléves törlesztőrészletet, és a vállalkozások egyéves pénzügyi szükségleteinek megfelelő összeget fedezhettek.

- 9 A 1992. június 26-án elfogadott negyedik támogatási intézkedés valamennyi olyan mezőgazdasági vállalkozásra vonatkozott, amely az egyre inkább kedvezőtlené váló piaci feltételek és az időjárás okozta nehézségek miatt eladósodott. E vállalkozások rövid lejáratú adósságállományának el kellett érnie az 1991-ben elért bruttó termelési értékük legalább 51%-át. Az engedélyezett kölcsön futamideje tizenöt év volt, három év türelmi idővel. Az adósságállományba beleszámították az 1991-ben fennálló, tizenkét hónapnál rövidebb futamidejű kölcsönöket még abban az esetben is, ha azokat azóta visszafizették, és az éven túli finanszírozások 1991-ben lejáratú vagy megfizetett, vagy az azt megelőző években lejárt és meg nem fizetett részleteit.
- 10 E negyedik intézkedés alapján kapott támogatást a kedvezményes kamatozású forgóeszközhiteltek, a mezőgazdaságigép-vásárlási célú kölcsönök kivételével a közepes futamidejű kölcsönökből eredő tartozások és a természeti csapásokat követően a Regione által nyújtott, kedvezményes kamatozású, éven túli lejáratú kölcsönök törlesztőrészleteinek megfizetésére lehetett felhasználni.

Az Európai Közösségek Bizottsága előtti eljárás

- 11 Az Olasz Köztársaság 1992. szeptember 1-jei levelében tájékoztatta a Bizottságot az EK-Szerződés 93. cikkének (3) bekezdése (jelenleg az EK 88. cikk (3) bekezdése) alapján az 1992. augusztus 27-i 17. tartományi törvényről (a továbbiakban: 1992. évi 17. törvény).

- 12 Az 1992. évi 17. törvény 12. cikke módosította a Bizottsággal nem közölt 1988. évi 44. törvény 5. cikkét.
- 13 A Bizottság 1994. augusztus 1-jei levelében értesítette az Olasz Köztársaságot arról a döntéséről, hogy megindítja az 1988. évi 44. törvény 5. cikkével és a négy támogatási intézkedéssel szemben a Szerződés 93. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást.
- 14 Az olasz kormány 1995. január 30-i, augusztus 25-i és december 1-jei leveleiben terjesztette elő észrevételeit.
- 15 A Bizottság 1997. április 16-án fogadta el a megtámadott határozatot.

A megtámadott határozat

- 16 A megtámadott határozat 1. cikkében a Bizottság megállapította, hogy a Regione által az 1988. évi 44. törvény 5. cikke alapján nyújtott támogatások és a négy támogatási intézkedés jogellenes abból az okból, hogy azokat nem a tervezési szakaszban közölték a Bizottsággal, és azok az EK-Szerződés 92. cikke (1)–(3) bekezdésének (jelenleg, módosítást követően az EK 87. cikk (1)–(3) bekezdése) rendelkezései szerint összeegyeztethetetlenek a közös piaccal.
- 17 A megtámadott határozat 2. cikkében a Bizottság kifejti, hogy az Olasz Köztársaság köteles az említett támogatást e határozat közlésétől számított két hónapon belül

megszüntetni, és megtenni azokat az intézkedéseket, amelyek a már folyósított összegeknek az ugyanezen időponttól számított tíz hónapon belül történő visszafizetéséhez szükségesek.

Az alapügyek és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 18 A megtámadott határozat nyomán a Tartományi Tanács hatályon kívül helyezte az 1988. évi 44. törvény 5. cikkét, és 1997. december 18-án elfogadta a már engedélyezett támogatások visszavonásáról szóló rendeleteket (a továbbiakban: 1997. decemberi rendeletek).

A C-346/03. sz. ügy

- 19 Atzeni és társai – akik mezőgazdasági vállalkozások tulajdonosai – 2002. január 23-i kérelmükben azzal a kéréssel fordultak a Tribunale di Cagliarihoz, hogy elsődlegesen állapítsa meg, hogy az 1997. decemberi rendeletek nem voltak alkalmazhatók, és kötelezze a Regionét arra, hogy a négy támogatási intézkedés jogcímén fizesse ki részükre a támogatások fennmaradó összegét.
- 20 Atzeni és társai másodlagosan annak megállapítását kérték a Tribunale di Cagliaritól, hogy a Regione megsértette az állami támogatásokról szóló közösségi szabályozást, és különböző elveket sértett meg, különösen az átláthatóság és a gondos ügyintézés elvét. Azt is kérték, hogy kötelezze a Regionét annak a kárnak a megtérítésére, amelyet nekik azáltal okozott, hogy egyrésztől elmulasztotta tájékoztatni őket a Szerződés 93. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás megindításáról és a megtámadott határozat meghozataláról, és másrésztől pedig csak 2001. november 16-án értesítette őket az 1997. decemberi rendeletekről.

21 A kérdést előterjesztő bíróság szükségesnek ítélte, hogy a Bírósághoz forduljon az 1997. decemberi rendeletek alapját képező megtámadott határozat jogszerűsége tárgyában. E körülmények között a Tribunale di Cagliari az eljárás felfüggesztéséről határozott, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„[Érvénytelen-e a megtámadott határozat] az alábbi hiányosságokra tekintettel:

- a) az [EK-Szerződés 38., 40. és 43. cikke (jelenleg, módosítást követően EK 32., EK 34. és EK 37. cikk), és az EK-Szerződés 39., 41., 42. és 46. cikke (jelenleg EK 33., EK 35., EK 36. és EK 38. cikk)] összefüggő rendelkezéseit sértő [megtámadott] határozat meghozatalára vonatkozó bizottsági hatáskör hiánya;
- b) a [Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése] szerinti eljárást szabályozó rendelkezések megsértése;
- c) a [Szerződés 93. cikkének (2) és (3) bekezdése] szerinti eljárást szabályozó rendelkezések megsértése;
- d) a határozat indokolására vonatkozó, az [EK-Szerződés 190. cikkének (jelenleg EK 253. cikk) és a Szerződés 93. cikke (3) bekezdésének és 92. cikke (2) bekezdésének] összefüggő rendelkezéseiben szabályozott kötelezettség megsértése;
- e) az agrárstruktúrák hatékonyságának javításáról szóló 797/85 tanácsi rendelet megsértése és téves alkalmazása;

- f) »a nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági üzemek részére nyújtott támogatások terén követett gyakorlat« és »a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentésére és szerkezetátalakítására nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás« megsértése és be nem tartása?”

A C-529/03. sz. ügy

- 22 389 személy meghatalmazottjaként Scalas és Lilliu 2002. július 31-i kérelmükben azzal a kéréssel fordultak a Tribunale di Cagliarihoz, hogy elsődlegesen állapítsa meg, hogy nem kötelesek visszafizetni a négy támogatási intézkedés alapján a Regione által nyújtott támogatásokat, vagy másodlagosan kötelezze utóbbit az érintett gazdálkodók által elszenvedett kár megtérítésére.
- 23 A Tribunale di Cagliari az eljárás felfüggesztéséről határozott, és arra kérte a Bíróságot, hogy vizsgálja meg a megtámadott határozat jogszerűségét a C-346/03. sz. ügyben előterjesztett, és a jelen ítélet 21. pontjában hivatkozott hat szempont, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett, és az alábbiak szerint megfogalmazható három kérdés szempontjából:
- 1) Sérti-e bizalomvédelem elvét a megtámadott határozat, tekintettel az alábbi négy időpont között eltelt időtartamra, azaz az 1988. évi 44. törvény közzététele 1988-ban, a Szerződés megsértése miatt indult eljárás megindítása 1994-ben, a megtámadott határozat elfogadása 1997-ben és a gazdálkodók értesítése a visszafizetés iránti felszólításról 2001. novemberében?
 - 2) Hiányos-e a megtámadott határozat indokolása annyiban, amennyiben anélkül állapítja meg, hogy a szóban forgó támogatások „torzítják a versenyt és érintik a tagállamok közötti kereskedelmet”, hogy az odaítélt támogatások bármelyikének

konkrét formáját megvizsgálná, anélkül, hogy figyelembe venné azt, hogy Szardínia gazdasági és szociális körülményei megakadályozzák azt, hogy a helyi termelés torzítsa a tagállamok közötti versenyt vagy azzal fenyegetsen, és anélkül hogy egyáltalán figyelembe venné a munkanélküliség ottani aggasztó helyzetét, és végül anélkül, hogy elfogadható okot jelölt volna meg a támogatások természeti csapások és más rendkívüli események következményeinek orvoslására szánt támogatások kizárására?

- 3) A megtámadott határozat sérti-e az indokolási kötelezettséget is annyiban, amennyiben a folyósított támogatásokat rövid lejáratú tartozásokra vonatkozó, „működési támogatásoknak” minősíti anélkül, hogy figyelembe venné, hogy azok célja olyan, már fennálló hosszú lejáratú tartozások átütemezése, amelyeket a vállalkozást érintő olyan külső tényezők hatására kialakult nehézségek miatt nem fizettek ki, mint például a szélsőséges időjárási események?

²⁴ A Bíróság 2004. május 6-i végzésében egyesítette a C-346/03. és C-529/03. sz. ügyeket a szóbeli szakasz lefolytatása és az ítélethozatal céljából.

A szóbeli szakasz újbóli megnyitása iránti kérelemről

²⁵ Atzeni és társai, valamint Scalas és Lilliu 2005. szeptember 19-i levelükben azt kérték a Bíróságtól, hogy az eljárási szabályzat 61. cikke alapján rendelje el a szóbeli szakasz újbóli megnyitását. Kérelmüket azzal indokolták, hogy az alapügy összetett, és nem értenek egyet a főtanácsnok indítványával.

- 26 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére elrendelheti a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kell eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg (lásd a C-309/99. sz., Wouters és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-1577. o.] 42. pontját és a C-210/03. sz., Swedish Match ügyben 2004. december 14-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11893. o.] 25. pontját.).
- 27 Jelen esetben Atzeni és társai, valamint Scalas és Lilliu egyáltalán nem hivatkoztak olyan indokra, amely alátámasztaná a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, és a Bíróság – a főtanácsnok meghallgatását követően – úgy ítéli meg, hogy minden szükséges információ rendelkezésére áll a feltett kérdések megválaszolásához. Ezért a szóbeli szakasz újbóli megnyitására irányuló kérelmet el kell utasítani.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes megjegyzések

- 28 A jelen ítélet 21. és 23. pontjában hivatkozott kérdéseivel a Tribunale di Cagliari lényegében azt kívánja megtudni a Bíróságtól, hogy érvényes-e a megtámadott határozat az alábbi – az említett kérdésekben felvetetteknek megfelelő – szempontok tekintetében:
- A megtámadott határozat jogalapja és annak hatása a Bizottság e határozat elfogadására vonatkozó hatáskörére (C-346/03., a) pont);

- A Szerződés 93. cikke (1) bekezdésének a létező támogatásokra való alkalmazásának hiánya (C-346/03., b) pont);
- Az eljárás időtartamának elhúzódása, amely sérti annak szabályosságát és a támogatás kedvezményezettjeinek jogos bizalmát (C-346/03., c) pont és C-529/03., első kérdés);
- A indokolás hiányossága és a négy támogatási intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó értékelési hibák (C-346/03., d), e) és f) pont, valamint C-529/03., második és harmadik kérdés).

²⁹ Másfelől a Tribunale di Cagliari felveti az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságának kérdését. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzéseire és a Scalas és Lilliu, valamint a Bizottság által e tárgyban előterjesztett észrevételekre tekintettel először ezt a szempontot kell megvizsgálni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságáról

³⁰ Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatóságára vonatkozó kérdés annyiban merül fel, amennyiben Atzeni és társai már 2002. január 25-én megsemmisítés iránti keresetet nyújtottak be az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságához. Az Elsőfokú Bíróság a T-21/02. sz., Atzeni és társai kontra Bizottság ügyben 2002. május 29-én hozott végzésében (az EBHT-ban nem tették közzé) mint elfogadhatatlant utasította el a keresetet annak határidőn túli benyújtása miatt anélkül, hogy egyáltalán határozott volna a Bizottság által felhozott második elfogadhatatlansági kifogásról, amely a felpereseknek az Elsőfokú Bíróság előtti keresetösségi jogának hiányára vonatkozott. Márpedig ha utóbbiak rendelkeztek e

joggal, csak egyszerűen elmulasztották a megszabott határidőben benyújtani keresetüket, a megtámadott határozat érvényessége kérdésében benyújtott jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatatlanok lennének a Bíróság előtt.

- 31 Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy a jogbiztonság és különösen a jogerő elvének követelményei eredményezik annak kizárását, hogy a Bizottság által a Szerződés 93. cikke alapján elfogadott határozat tárgyát képező támogatás kedvezményezettje, akinek lehetősége volt e határozat megtámadására, és aki hagyta, hogy leteljen a Szerződés 173. cikkének ötödik albekezdésében (jelenleg, módosítást követően az EK 230. cikk ötödik albekezdése) e célból előírt jogvesztő határidő, megkérdőjelezhesse e határozat jogszerűségét a nemzeti bíróságok előtt azon jogorvoslati eljárás során, amelyet a nemzeti hatóságok előtt az e határozat végrehajtására elfogadott intézkedésekkel szemben indított. Annak elismerése ugyanis, hogy az említett körülmények között az érdekelt fél a nemzeti bíróság előtt vitathatja a határozat végrehajtását annak jogellenességére hivatkozva, gyakorlatilag lehetővé tenné számára, hogy megkerülje a határozatnak a keresetindításra nyitva álló határidő lejártá után beálló jogerejét. (lásd a C-188/92. sz., TWD Textilwerke Deggendorf ügyben 1994. március 9-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-833. o.] 17. és 18. pontját).
- 32 Emlékeztetni kell arra, hogy a fent hivatkozott TWD Textilwerke Deggendorf ügyben hozott ítélet alapját képező eljárásban az érintett tagállamnak címzett bizottsági határozat kifejezetten megemlítette a szóban forgó egyedi támogatás kedvezményezettjét, és e tagállam utóbbit értesítette az említett határozatról, közölve vele azt is, hogy azzal szemben megsemmisítés iránti keresetet nyújthat be.
- 33 Ellenben az alapügyben az Olasz Köztársaságnak címzett, megtámadott határozat olyan támogatás programokra vonatkozik, amelyeket általánosan meghatározott személyi körnek, és nem külön megnevezett kedvezményezetteknek szántak. Ráadásul e tagállam nem közölte e határozatot sem Atzeni és társaival, sem a szóban forgó támogatás más kedvezményezettjével.

- 34 Így tehát – ellentétben a fent hivatkozott TWD Textilwerke Deggendorf ügyben hozott ítélet alapját képező körülményekkel – nem volt nyilvánvaló, hogy elfogadható-e a négy támogatási intézkedés kedvezményezettjei által a megtámadott határozattal szemben benyújtott megsemmisítés iránti kereset. Ezért meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elfogadhatók.

A megtámadott határozat jogalapjáról és annak a Bizottság e határozat elfogadására vonatkozó hatáskörére gyakorolt hatásáról

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

- 35 Scalas és Lilliu előadják, hogy a versenyszabályok, különösen azok, amelyeket a Szerződés 92. és 93. cikke rögzít, nem alkalmazhatók a mezőgazdasági ágazatra. A Szerződés 42. cikkére hivatkozva úgy érvelnek, hogy e szabályok csak az Európai Unió Tanácsa által meghatározott mértékben alkalmazhatók. Márpedig az egyes versenyszabályok mezőgazdasági termékek termelésére és kereskedelmére történő alkalmazásáról szóló, 1962. április 4-i 26. tanácsi rendelet (HL 1962., 30., 993. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 3. kötet, 6. o.), amelyet az EGK-Szerződés 42. cikke (jelenleg az EK-Szerződés 42. cikke) alapján fogadtak el, a Szerződés rendelkezéseinek csak nagyon korlátozott alkalmazását írja elő a mezőgazdasági ágazatban nyújtott állami támogatásokra. Ebből következik, hogy a Bizottság nem volt jogosult sem arra, hogy megindítsa a Szerződés 93. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárást, sem arra, hogy elfogadja a megtámadott határozatot, amely a folyósított támogatások megszüntetését írja elő.
- 36 A Bizottság előadja, hogy a Szerződés 92. és 93. cikkének állami támogatásokról szóló szabályainak összessége alkalmazandó mind a négy támogatási intézkedésre:
- a nyúltenyésztők részére nyújtott támogatásokra e szabályok az egyes, a Szerződés II. mellékletében felsorolt termékek piacának közös szervezéséről szóló, 1968. június 28-i 827/68/EGK tanácsi rendelet (HL L 151., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 1. kötet, 140. o.) alapján vonatkoznak;

- az erdőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások közvetlenül e szabályok hatálya alá tartoznak;

- a melegházi termelés és az eladósodott mezőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatásoknak meg kell felelniük az említett szabályoknak; vagy azért, mert azok a közös piacszerzés alá tartozó termékekre vonatkoznak, és azok e piacszerzést létrehozó rendelet alapján ugyanezen szabályok hatálya alá tartoznak, vagy pedig azért, mert azok az agrárstruktúra hatékonyságának javításáról szóló, 1985. március 12-i 797/85/EGK tanácsi rendelet (HL L 93., 1. o.) vagy az annak helyébe lépő 1991. július 15-i 2328/91/EGK tanácsi rendelet (HL L 218., 1. o.) hatálya alá tartoznak.

A Bíróság válasza

- ³⁷ A Szerződés 42. cikkének rendelkezéseiből következik, hogy a versenyszabályok csak a Tanács által meghatározott mértékben alkalmazhatók a Szerződés 38. cikkében rögzített mezőgazdasági termékek előállítására és kereskedelmére.
- ³⁸ A Tanács különböző rendeleteket fogadott el.
- ³⁹ Mindenekelőtt a 26. rendelet az állami támogatásokról szóló, a Szerződés 93. cikke (1) bekezdésében és (3) bekezdésének első mondatában található rendelkezések korlátozott alkalmazását írja elő a mezőgazdasági ágazatban. Ebből következik, hogy abban az esetben, ha a termékek e rendelet hatálya alá tartoznak, a Bizottság nem jogosult megindítani az ugyanezen cikk (2) bekezdése szerinti eljárást. Kizárólag észrevételeket tehet, és nem vitathatja a szóban forgó támogatásnyújtást.

- 40 Továbbá, ha rendeleteket fogadtak el a közös piacszervezésről, úgymint a Szerződés 38. cikke szerinti mezőgazdasági termékek többségének esetében is, e rendeletek előírják, hogy az állami támogatásokról szóló, az EK-Szerződés 92., 93. és 94. cikkében (jelenleg EK 89. cikk) található szabályok összessége bizonyos korlátokkal alkalmazandó. Következésképpen a Szerződés állami támogatásokról szóló rendelkezései, amelyek alkalmazását a 26. rendelet korlátozza, kizárólag a közös piacszervezés alá nem tartozó mezőgazdasági termékekre vonatkoznak.
- 41 Végül különböző egyéb rendeleteket is elfogadtak, különösen a 797/85 rendeletet, amely olyan rendelkezéseket tartalmaz az állami támogatások nyújtásáról, amelyekből az következik, hogy az említett rendeletben előírt szabályoktól eltérő támogatási intézkedések azzal a feltétellel engedhetők meg, ha azokat a Szerződés 92–94. cikkével összhangban fogadták el.
- 42 Következésképpen azt kell megvizsgálni, hogy a négy támogatási intézkedéssel érintett termékek a Szerződés 38. cikke szerinti mezőgazdasági termékek-e, és ha igen, akkor mennyiben tartoznak a Szerződés állami támogatásokról szóló rendelkezéseinek hatálya alá.
- 43 Mindenekelőtt az erdőgazdasági vállalkozások érdekében hozott támogatási intézkedés olyan ágazatot érint, az erdőgazdaságot, amelyet nem említ a Szerződés II. mellékletében szereplő mezőgazdasági termékjegyzék, tehát az nem a Szerződés 38. cikke szerinti mezőgazdasági termékekre vonatkozik. Ezért az erdőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások nem képezik külön szabályozás tárgyát, következésképpen teljes egészében a Szerződés 92. és 93. cikke rendelkezéseinek hatálya alá tartoznak.
- 44 Továbbá a nyúltenyésztők érdekében hozott támogatási intézkedés olyan mezőgazdasági termékekre vonatkozik, amely a 827/68 rendelettel létrehozott közös piacszervezés tárgyát képezi. E rendelet 5. cikke előírja, hogy a Szerződés 92. és 93. cikke korlátozás nélkül alkalmazandó e termék előállítására és kereskedelmére.

- 45 Végül a két másik támogatási intézkedés egyrésről a melegházi termelést, másrésről az eladósodott mezőgazdasági vállalkozásokat érinti, ennek következtében nagyon sokféle mezőgazdasági termékre vonatkozhat.
- 46 Azt nem terjesztették elő, hogy ezek az intézkedések olyan mezőgazdasági termékeket érintenek, amelyek nem tartoznak közös piacszervezés alá, és ennél fogva azokra a Szerződés állami támogatásokról szóló rendelkezései vonatkoznak, amelyek alkalmazását a 26. rendelet korlátozza.
- 47 Különösen az eladósodott vállalkozások részére nyújtott mezőgazdasági támogatások nem vonatkoznak külön meghatározott termékekre, és inkább e vállalkozások részére nyújtott általános támogatásnak minősülnek. Ezen az alapon különösen alkalmasak lehetnek arra, hogy a 797/85 rendelet hatálya alá tartozzanak, amelynek 31. cikke mindenesetre visszautal a Szerződés állami támogatásra vonatkozó rendelkezéseire.
- 48 Következésképpen a négy támogatási intézkedésnek a Szerződés 92. és 93. cikke alapján történt vizsgálata során a Bizottság nem támaszkodott téves jogalapra a megtámadott határozatban, és fennállt a hatásköre e határozat meghozatalára.

A Szerződés 93. cikke (1) bekezdésének a létező támogatásokra való alkalmazásának hiányáról

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

- 49 Scalas és Lilliu úgy érvelnek, hogy a négy támogatási intézkedés nemcsak az 1988. évi 44. törvényen alapul, hanem a korábbi, 1928. évi törvényen is, amelyre az

1988. évi 44. törvény is hivatkozik. Ezért a Bizottságnak nem a Szerződés 93. cikke új támogatásokra vonatkozó (3) bekezdésének rendelkezései alapján kellett volna megvizsgálnia ezen intézkedéseket, hanem a Szerződés 93. cikke létező támogatásokra vonatkozó (1) bekezdésének rendelkezései alapján. Ez utóbbi rendelkezések szerint az alapügyben érintett négy intézkedésen alapuló támogatásokat jogszerűen folyósíthatták mindaddig, amíg a Bizottság a megtámadott határozatot el nem fogadta, ezért azokat nem kell visszafizetni.

50 A Bizottság álláspontja szerint ez az érvelés megalapozatlan.

A Bíróság válasza

51 Új támogatásoknak kell tekinteni a Szerződés hatálybalépését követően hozott olyan intézkedéseket, amelyek támogatások létrehozására vagy módosítására irányulnak azzal, hogy a módosítások vonatkozhatnak akár a létező támogatásokra, akár a Bizottságnak bejelentett előzetes szándékokra (ebben az értelemben lásd a C-295/97. sz. Piaggio-ügyben 1999. június 17-én hozott ítélet [EBHT 1999., I-3735. o.] 48. pontját).

52 Következésképpen egy 1928. évi törvény pusztá említése az 1988. évi 44. törvényben semmiképpen nem elegendő annak megállapításához, hogy a négy támogatási intézkedés ezen az 1928. évi törvényen alapul, és létező támogatásnak minősül, mivel az említett törvényt később módosították és kiegészítették.

53 Jelen esetben a Bíróság részére adott tájékoztatásból az derül ki, hogy a négy támogatási intézkedés közvetlenül az 1988. évi 44. törvény 5. cikkén alapul, amely lehetővé teszi kedvezményes kamatozású hitelek nyújtását, amelyek célja a kedvezőtlen események által hátrányosan érintett mezőgazdasági vállalkozások fizetőképességének a helyreállítása.

- 54 Ebből következik, hogy az alapügyben érintett támogatások új támogatásnak, és nem már létező támogatásnak minősülnek, valamint a Bizottság nem követett el hibát akkor, amikor nem a Szerződés 93. cikke (1) bekezdésének rendelkezéseire támaszkodott.

Az eljárás időtartamának állítólagos elhúzódsáról, amely sérti annak szabályosságát és a bizalomvédelem elvét

A Bíróság elé terjesztett észrevételek

- 55 Scalas és Lilliu előadják, hogy a Bizottság rendkívüli késedelemmel járt el az alapügyben érintett támogatások vizsgálata során. A Bizottságnak azt követően, hogy az 1992. szeptember 1-jei levélből értesült az 1988. évi 44. törvényről, haladéktalanul meg kellett volna indítania a vizsgálatot. Úgy ítélik meg továbbá, hogy ezen intézménynek az említett levél kézhezvételétől számított két hónapon belül kellett volna véleményt nyilvánítania e négy támogatási intézkedésről, és köteleznie az Olasz Köztársaságot a támogatások folyósításának azonnali felfüggesztésére.
- 56 Ehelyett a Bizottság először is hagyta, hogy a szabályos vizsgálati eljárás 1994-ben történt megindításáig két év, majd a megtámadott határozat 1997-ben történt elfogadásáig három év teljen el. Így több mint kilenc év telt el egyrészt a támogatási program 1988. évi bevezetése, másrészt e határozat elfogadása között, és több mint tizenhárom év telt el a program bevezetése és az 1997. decemberi rendeleteknek az érdekeltekkel való 2001. novemberi közlése között. Scalas és Lilliu előadják, hogy ezek az időtartamok sértik a bizalomvédelem elvét.

57 A Bizottság megalapozatlannak tartja a vele szemben felhozott, késedelemre alapozott kifogást, és úgy érvel, hogy az olasz kormány felelős az egyes késedelemekért. Utóbbi két alkalommal is öt, illetve tíz hónap elteltével válaszolt a Bizottság felszólítására.

A Bíróság válasza

58 Az állítólagos eljárási szabálytalanságot illetően, amelyet a Bizottság túlzott késedelme okozott a négy támogatási intézkedés vizsgálata során, elsősorban azt kell meg állapítani, hogy az egyes késedelemek az olasz kormánynak róhatók fel.

59 Így e kormány nem közölte a Bizottsággal az 1988. évi 44. törvényt annak elfogadását megelőzően, és e kormány hagyta, hogy csaknem négy év teljen el azt megelőzően, hogy értesítette volna a Bizottságot e törvény elfogadásáról.

60 A Bíróság elé terjesztett iratokból következik az is, hogy a Bizottság kizárólag a törvényszöveg vizsgálata alapján nem nyilatkozhatott az említett törvényben szabályozott támogatási program érvényességéről. A Bizottságnak egyéb információkra is szüksége volt, és ezek közlésére fel is szólította az olasz kormány. Márpedig utóbbi több ízben is, olykor több hónapon keresztül késlekedett a bizottsági felszólítások megválaszolásával.

61 Másodsorban, még ha viszonylag hosszúnak is tűnik az 1988. évi 44. törvényre és a négy támogatási intézkedésre vonatkozó bizottsági vizsgálati eljárás, emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság nem volt külön határidőkhöz kötve az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló,

1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet (HL L 83., 1. o.; magyar nyelvű kiadás 8. fejezet, 1. kötet, 339. o.) elfogadásáig. Ilyen tárgyú jogszabályszöveg hiányában a Bizottságnak ahhoz kellett magát tartania, hogy a jobbiztonság alapvető követelményének tiszteletben tartása érdekében ne késlekedjen határozatlan ideig jogkörének gyakorlásával (lásd a C-74/00. P. és C-75/00. P. sz., Falck és Acciaierie di Bolzano kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. szeptember 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-7869. o.] 140. pontját).

- 62 Ahogyan a főtanácsnok is rámutatott az eltelt időtartamok elemzése során indítványának 160–167. pontjában, az eljárás lefolyásának vizsgálata e tekintetben nem tárt fel olyan késedelmet, amely sérti ezt az alapvető követelményt. Különösen a két évig, 1992-től 1994-ig tartó első szakasz mutatkozott szükségesnek a releváns tények megállapításához, mivel az olasz kormány magától nem közölte az 1988. évi 44. törvényt és a négy támogatási intézkedést. A második szakasz 1994-től a megtámadott határozat 1997-ben történt elfogadásáig tartott. E második szakaszban a Bizottság célszerűnek tartotta, hogy több ízben magyarázatot kérjen az említett kormánytól, különösen az olasz szabályozásnak az 1995 utolsó negyedében történt módosítása miatt.
- 63 A bizalomvédelem elvének állítólagos megsértését illetően emlékeztetni kell a Bíróságnak a támogatásokra vonatkozó állandó ítélkezési gyakorlatára.
- 64 Mivel a Szerződés 93. cikke kötelező jelleggel írja elő a Bizottság számára az állami támogatások ellenőrzését, a támogatásban részesült vállalkozás főszabály szerint csak akkor bízhat joggal a támogatás szabályszerűségében, ha azt az e cikkben előírt eljárás betartásával engedélyezték. A gondos gazdasági szereplő ugyanis rendszerint meg tud bizonyosodni arról, hogy az eljárást betartották-e. (lásd a C-24/95. sz., Alcan Deutschland ügyben 1997. március 20-án hozott ítélet [EBHT 1997., I-1591. o.] 25. pontját)

- 65 Ha a Bizottság előzetes értesítése nélkül úgy nyújtanak támogatást, hogy az jogellenes a Szerződés 93. cikkének (3) bekezdése alapján, akkor e támogatás kedvezményezettje sem bízhat joggal a támogatásnyújtás szabályosságában (lásd a fent hivatkozott Alcan Deutschland ügyben hozott ítélet 30. és 31. pontját, valamint a C-183/02. P. és a C-187/02. P. sz., Demesa és Territorio Histórico de Álava kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. november 11-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-10609. o.] 45. pontját).
- 66 Következésképpen, amennyiben az 1988. évi 44. törvényt nem közölték megfelelően a Bizottsággal, az érintett szardíniai gazdálkodók egyáltalán nem bízhattak a számukra nyújtott támogatások jogszerűségében, és az eljárás állítólagos elhúzódása sem kelthetett ilyen bizalmat.
- 67 Ebből következik, hogy nem bizonyítottak olyan túlzott késedelmet, amely eljárási szabálytalanságot valósítana meg, vagy sértené a bizalomvédelem elvét.

Az indokolás állítólagos hiányosságáról és a támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségére vonatkozó értékelési hibáról

Előzetes megjegyzések

- 68 A kérdést előterjesztő bíróság azt kéri a Bíróságtól, hogy – elsősorban az indokolási kötelezettség, másodsorban az alapügyben érintett támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségének értékelése szempontjából – vizsgálja meg a megtámadott határozat érvényességét. A második szempontot illetően az említett bíróság azt kívánja megtudni, hogy vajon a Bizottság ezen értékelés során betartotta-e különösen a Szerződés 92. cikke (2) bekezdése b) pontjának és (3) bekezdése a) pontjának rendelkezéseit, figyelembe véve egyrészt a Bizottságnak az eljárás megindításakor e területen követett gyakorlatát (a továbbiakban, a megtámadott

határozatban használt kifejezésnek megfelelően: a nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások terén a Bizottság által követett sajátos gyakorlat), másrésztől a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatást (HL 1994 C 368., 12. o., a továbbiakban: iránymutatás). A kérdést előterjesztő bíróság azt a kérdést is felteszi, hogy sérti-e a megtámadott határozat a 797/85 rendeletet.

A felek észrevételei

- 69 Scalas és Lilliu előadják, hogy a megtámadott határozat indokolása hiányos annyiban, amennyiben az nem említi, hogy milyen módon érintik és veszélyeztetik a versenyt a szóban forgó támogatások. Különösen a versenyre gyakorolt hatások elemzése hiányos az említett határozatban, mivel nem tartalmazza a piac meghatározását.
- 70 A megtámadott határozat indokolása szintén hiányos a kereskedelemre gyakorolt hatásokat illetően. Scalas és Lilliu e tekintetben hangsúlyozzák, hogy figyelembe véve Szardínia gazdasági és szociális körülményeit, kizárt, hogy az említett támogatások érintik a kereskedelmet.
- 71 Scalas és Lilliu előadják, hogy az említett támogatások mindenképpen összeegyeztethetők a Szerződés 92. cikke (2) cikkének b) pontjával és (3) bekezdésének a) és c) pontjával. A Bizottság szintén tévesen alkalmazta a nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások terén követett sajátos gyakorlatában és a kötelező erővel egyébként nem rendelkező iránymutatásban kialakított feltételeket. Másfelől, a Bizottság tévesen alkalmazta a mezőgazdasági üzemek modernizálásáról szóló, 1972. április 17-i 72/159/EGK tanácsi irányelvet (HL L 96., 1. o.) és a hegyvidékeken és az egyes kedvezőtlen helyzetű térségekben folytatott gazdálkodásról szóló, 1975. április 28-i 75/286/EGK tanácsi irányelvet (HL L 128, 1. o.), valamint a 797/85 rendeletet.

72 A Bizottság úgy érvel, hogy megtámadott határozat teljes egészében megfelel az indokolással szemben támasztott követelményeknek. Az alapügyben érintett támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségére tekintettel kifejti, hogy nem teljesülnek azok a feltételek, amelyek lehetővé tennék, hogy a vitatott támogatások a Szerződés 92. cikke (2) bekezdése b) pontjának és (3) bekezdésének hatálya alá tartozzanak.

A Bíróság válasza

73 A Szerződés 190. cikke által megkövetelt indokolásnak igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus jellegéhez, valamint világosan és félreérthetetlenül be kell mutatnia a jogi aktust elfogadó intézmény érvelését úgy, hogy az érdekelt megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, és a hatáskörrel rendelkező bíróság felülvizsgálatot gyakorolhasson. Az adott ügy körülményei között az indokolásnak nem kell valamennyi releváns ténybeli és jogi elemet tartalmaznia, mivel azt, hogy a jogi aktus indokolása megfelel-e a Szerződés 190. cikke követelményeinek, nem pusztán a szövegére figyelemmel kell megítélni, hanem az összefüggéseire, valamint az érintett tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére való tekintettel is (lásd különösen a C-113/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2002. szeptember 19-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-7601. o.] 47. és 48. pontját).

74 Így tehát olyan támogatások esetében, amelyeket tervezet formájában nem közöltek a Bizottsággal, a Bizottság a határozat indokolásában köteles ismertetni legalább azokat a körülményeket, amelyek között e támogatásokat nyújtották, ha ezek lehetővé teszik annak bizonyítását, hogy az említett támogatások olyan természetűek, hogy érintik a tagállamok közötti kereskedelmet; azonban nem köteles kifejteni a már engedélyezett támogatások tényleges hatásait. Ebben az esetben ugyanis e követelmény olyan tagállamok előnyben részesítéséhez vezetne, amelyek a Szerződés 93. cikkének (3) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettség megsértésével folyósítanak támogatásokat, azokkal szemben, akik a támogatásokat tervezet formájában bejelentik (a fent hivatkozott Spanyolország kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 54. pontja).

- 75 Jelen esetben a megtámadott határozatból az tűnik ki, hogy a Bizottság kifejtette, hogy milyen módon jelentenek előnyt a kedvezményezettek számára a folyósított támogatások. A Bizottság arra is emlékeztet, hogy a mezőgazdasági termékek körében a hazai termelés érdekében nyújtott valamennyi támogatás érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. Következésképpen a Bizottság kifejtette azokat az okokat, amelyek miatt úgy ítélte meg, hogy a folyósított támogatások torzítják a versenyt, és érinthetik a tagállamok közötti kereskedelmet. Mivel az 1988. évi 44. törvényt és a négy támogatási intézkedést nem közölték, a Bizottság nem volt köteles sem arra, hogy meghatározza a piacot, sem arra, hogy részletesen kifejtse a tagállamok közötti árucseré-folyamatokat az érintett termékekre vonatkozóan.
- 76 Másfelől a Bizottság részletesen ismertette a megtámadott határozat IV. és V. részében azokat az okokat, amelyek miatt – figyelemmel az olasz hatóságok által adott információkra – nem teljesültek a Szerződés 92. cikkének (2) bekezdésében és (3) bekezdésében előírt kivételek alkalmazási feltételei.
- 77 Ebből következik, hogy el kell utasítani az indokolás hiányosságára alapított kifogást.
- 78 A támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségét a Szerződés 92. cikke (2) bekezdésének b) pontja és (3) bekezdésének a) és c) pontja alapján kell megvizsgálni.
- 79 A Szerződés 92. cikke (2) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a természeti csapások vagy más rendkívüli események által okozott károk helyreállítására nyújtott támogatások összeegyeztethetők a közös piaccal. Az állami támogatások közös piaccal való összeegyeztethetlenségének általános elve alóli kivételről lévén szó, e rendelkezést szigorúan kell értelmezni. A Bíróság ennek megfelelően úgy ítélte meg, hogy e rendelkezés értelmében egyedül a természeti csapások vagy más rendkívüli események által közvetlenül okozott károk téríthetők meg. Ebből következik, hogy

közvetlen kapcsolatnak kell fennállnia a rendkívüli események által okozott károk és az állami támogatás között, továbbá szükséges az érintett termelők által elszenvedett károk lehető legpontosabb felmérése is (lásd a C-73/03. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet [az EBHT-ban nem tették közzé] 37. pontját).

- 80 Jelen esetben semmilyen kapcsolat nem mutatkozott a négy támogatási intézkedés és a természeti csapások vagy más rendkívüli események között. Az Olasz Köztársaság megemlítette, hogy az egyes támogatások az érintett piacon kialakult válság és a megemelkedett kamatlábak nyomán kialakult nehézségek orvoslására irányultak, azonban ezek a jelenségek, amint a Bizottság is megállapította a megtámadott határozatban, azon piaci erők megnyilvánulásai, amelyekkel minden vállalkozó szembesül.
- 81 Az Olasz Köztársaság részéről hivatkozott időjárési problémákat, mint például a szárazságot, csak általánosságban említették meg. A szokásos időjárési jelenségekhez képest nem bizonyítottak sem különösen súlyos jelenséget, és nem nyújtották be a gazdálkodókat e jelenségek miatt ért állítólagos veszteségek felmérését sem.
- 82 A nyúltenyésztőknek nyújtott támogatást illetően a támogatás sajátosságaiból adódik, hogy azt nem olyan tenyésztőknek tartották fenn, akik a teljes állományukat elveszítették, hanem azt már az állomány 20%-át elérő veszteségtől is engedélyezték. Ráadásul az Olasz Köztársaság egyáltalán nem bizonyította, hogy a folyósított támogatás az elszenvedett károknak felel meg.
- 83 Ebből következik, hogy nem bizonyítottak értékelési hibát a Szerződés 92. cikke (2) bekezdése b) pontjának bizottsági alkalmazását illetően.

- 84 A támogatás érvényességének értékelését illetően – tekintettel a Szerződés 92. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontjára, amely az egyes térségek és tevékenységek gazdasági fejlődésének előmozdítására vagy megkönnyítésére nyújtott támogatásokról szól – emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság e rendelkezések alkalmazása során széles körű mérlegelési joggal rendelkezik, amelynek gyakorlása gazdasági és szociális szempontok közösségi összefüggésekben történő értékelését feltételezi. A Bíróság e döntési szabadság gyakorlása jogszerűségének vizsgálata során nem helyettesítheti a hatáskörrel rendelkező hatóság értékelését saját értékelésével, hanem csak annak vizsgálatára szorítkozhat, hogy az előbbi értékelés során történt-e nyilvánvaló hiba vagy hatáskörrel való visszaélés (lásd a C-456/00. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 2002. december 12-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-11949. o.] 41. pontját).
- 85 Amint a megtámadott határozatból is következik, a négy támogatási intézkedést a Bizottságnak a nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások terén követett sajátos gyakorlatában kialakított feltételek szempontjából vizsgálták. A Bizottság e határozatban azt is megállapította, hogy az iránymutatás még nem lépett hatályba, és nem volt alkalmazandó. A Bizottság mindemellett megemlíti, hogy mindenesetre az iránymutatásban előírt feltételek sem teljesültek.
- 86 A nehéz helyzetben lévő mezőgazdasági vállalkozások részére nyújtott támogatások terén követett sajátos gyakorlatában kialakított feltételekre támaszkodva, amelyeket az Olasz Köztársaság sem vitatott, a Bizottság nem tévedett jogalkalmazása során. Azokról a feltételekről volt szó, amelyeket utóbbi általánosan alkalmazott a Szerződés 92. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárás megindításakor.
- 87 E követelmények szerint az alapügyben érintett támogatásoknak három feltételt kellett teljesíteniük, mégpedig már megvalósult beruházásokhoz kellett hozzájárulniuk, nem haladhatták meg a Bizottság által általánosan engedélyezett mértéket, továbbá vagy a pénzügyi kamatváltozáson alapuló kamatláb-kiigazítást kellett követniük, vagy a gazdasági életképesség kellő biztosítékát nyújtó mezőgazdasági üzemekre kellett vonatkozniuk.

- 88 Amint a megtámadott határozatból és a Bíróság elé terjesztett észrevételekből következik, a négy támogatási intézkedés nem teljesíti e feltételeket. Egyrészt a támogatásnyújtásnak nem volt feltétele a beruházások korábbi megvalósítása. Másrészt – még ha egyes esetekben a támogatásban részesült gazdálkodók beruházásokat is valósítottak meg – nem bizonyították, hogy a két másik feltételnek is eleget tettek. Következésképpen nem úgy tűnik, mintha a Bizottság nyilvánvaló értékelési hibát vagy hatáskörrel való visszaélést követett volna el akkor, amikor vizsgálata eredményeképpen megállapította, hogy a négy támogatási intézkedés olyan működési támogatás, amely nem javíthatja tartósan az érintett ágazati és régiós feltételeket.
- 89 Az iránymutatással kapcsolatban Scalas és Lilliu előadják, hogy az rugalmas szemléletmódot ír elő a közös piaccal való összeegyeztethetőség értékelése során az olyan támogatott térségek esetében, mint Szardínia, és hogy a Bizottságnak arra kellett volna jutnia, hogy a négy támogatási intézkedés összeegyeztethető az említett piaccal.
- 90 A Bíróság elé terjesztett iratokból mégis az következik, feltéve, hogy alkalmazhatták volna ezen iránymutatást, hogy Scalas és Lilliu általános észrevételei nem bizonyítják, hogy teljesültek az iránymutatásban rögzített feltételek.
- 91 Végül a 797/85 rendelet, valamint a 72/159 és a 75/268 irányelv állítólagos téves alkalmazását illetően elegendő megállapítani, hogy a négy támogatási intézkedés közös piaccal való összeegyeztethetőségének vizsgálata egyáltalán nem e jogszabályokon alapul. A megtámadott határozat egyszerűen csak azért hivatkozik a 75/268 irányelvre és a 797/85 rendeletre, hogy megmagyarázza a „kedvezőtlen helyzetű térség” fogalmát. Az említett határozat pedig egyáltalán nem hivatkozik a 72/159 irányelvre.

- 92 Ebből következik, hogy nem bizonyítottak semmilyen értékelési hibát a Szerződés 92. cikke (3) bekezdése a) és c) pontjának alkalmazását illetően.
- 93 A fenti megfontolások összességére figyelemmel azt kell válaszolni a feltett kérdésekre, hogy a megtámadott határozat vizsgálata nem tárt fel olyan elemet, amely e határozat érvényességét érintené.

A költségekről

- 94 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A Szardínia Tartomány (Olaszország) által a mezőgazdasági ágazatban nyújtott támogatásokról szóló, 1997. április 16-i 97/612/EK bizottsági határozat vizsgálata nem tárt fel olyan elemet, amely e határozat érvényességét érintené.

Aláírások